

Anti-pestprotocol
Jan van Brabant College
Vestiging Gasthuisstraat

**We zijn er
voor jou.**

Woord vooraf

Dit is het pestprotocol van het Jan van Brabant college, vestiging Gasthuisstraat.
In dit protocol staan richtlijnen bij pestgedrag. Daarnaast staan er voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen.

Veel van wat er in dit protocol staat, wordt al toegepast op onze school. We hebben echter gemerkt dat alles wat we willen voor onze leerlingen valt of staat bij de signalering en/of melding van pestgedrag. We willen insteken op signaleringen en meldingen, zodat de leerling met zijn probleem niet alléén blijft staan en escalatie voorkomen kan worden. Er is een stappenplan (flowchart) ontwikkeld, zodat het inzichtelijk wordt hoe er bij pestgedrag moet worden gehandeld.

Dit protocol is erop gericht om alle betrokkenen (leerlingen, ouders/verzorgers/voogd en personeel school) op de hoogte te brengen van alles wat de school wil en kan doen om een zo veilig en plezierig mogelijk schoolklimaat te scheppen.

Lotte Vereijken, pedagoog

Ingrid Philips, orthopedagoog

Simone Claessens, ondersteuningscoördinator

Inhoud

1.	Pesten.....	3
1.1.	Wat verstaan we onder pesten?	3
1.2.	Hoe wordt er gepest?	3
1.3.	De gepeste leerling	4
1.4.	De pester	4
1.5.	De meelopers en andere leerlingen	5
1.6.	Het aanpakken van pesten	5
2.	Het pestprotocol	6
2.1.	Uitgangspunten	6
2.2.	Viersporenaanpak.....	6
2.2.1.	De algemene verantwoordelijkheid van de school	6
2.2.2.	Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt en de jongere die gepest heeft	6
2.2.3.	Het betrekken van ouders/verzorgers/voogden	6
2.2.4.	Preventieve maatregelen	6
3.	Stappenplan pestprotocol	7
3.1.	Taken	7
3.1.1.	Mentor	7
3.1.2.	Signaalontvanger (ondersteuningscoördinator/vertrouwenspersoon/team).....	7
3.1.3.	Leerlingcoördinator	7
3.1.4.	Adjunct-directeur.....	7
3.2.	Flowchart.....	7
4.	Digitaal pesten	8
4.1.	Wat is digitaal pesten?	8
4.2.	Hoe wordt er gepest?	8
4.3.	Adviezen.....	8
5.	Bijlagen	9
5.1.	Anti-pestprotocol.....	9
5.2.	Sexting	10
5.3.	Tips voor leerlingen.....	11
5.3.1.	Wat kun je doen om digitaal pesten of misbruik te voorkomen?	11
5.3.2.	Wat kun je tegen digitaal pesten en misbruik doen?	11
5.4.	Advies aan ouders/voogd/verzorgers	12
5.4.1.	Ouders/verzorgers/voogden van gepeste kinderen	12
5.4.2.	Ouders/verzorgers/voogden van pesters	12
5.4.3.	Alle andere ouders/verzorgers/voogden	12

1. Pesten

1.1. Wat verstaan we onder pesten?

We spreken van pestgedrag als een leerling regelmatig bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van fysiek en/of mentaal geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag niet altijd direct zichtbaar is voor de omgeving. Als het pestgedrag wordt gezien/opgemerkt, dient het schoolpersoneel te weten hoe ermee om te gaan. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben een taak (samen met de ouders/verzorgers/voogd en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en moeten hierom durven vragen (persoonlijk of digitaal via de meldknop op de website). Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Bij het vak Leefstijl is er aandacht voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Leerlingen maken afspraken met de klas en alle betrokkenen zorgen ervoor dat deze afspraken in alle lessen worden nagekomen.

1.2. Hoe wordt er gepest?

Met woorden en beelden:	Vernederen, belachelijk maken (ook non-verbaal) Schelden Dreigen Met bijnamen aanspreken Gemene briefjes, mailtjes, appjes.
Lichamelijk:	Trekken aan kleding en duwen Schoppen en slaan (ook in zogenaamde spelvormen) Krabben en aan haren trekken.
Achtervolgen:	Opjagen en achterna lopen of fietsen In de val laten lopen, klem zetten of rijden Opsluiten.
Uitsluiting:	Negeren Uitsluiten van feestjes en bij groepsopdrachten.
Stelen en vernielen:	Afpakken en kapotmaken van kleding, schoeltas, schoolspullen Banden lek prikken, fiets beschadigen.
Afpersing:	Dwingen om geld of spullen af te geven Het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.
Social Media:	Alle bovengenoemde kunnen ook plaatsvinden via sociale media

1.3. De gepeste leerling

Er zijn verschillende redenen waarom een leerling gepest wordt. Een leerling wordt gepest in een onveilige situatie.

Een kind dat gepest wordt, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte
- Angst dat ouders met de school of de pester gaan praten
- Het probleem lijkt onoplosbaar
- Het idee dat de gepeste niet mag klikken
- Angst voor straf

Mogelijke signalen van gepest worden:

- Niet meer naar school willen.
- Niet meer over school vertellen thuis.
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden.
- Slechtere resultaten op school dan vroeger.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben.
- Blauwe plekken hebben.
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben.
- De verjaardag niet willen vieren.
- Niet buiten willen spelen.
- Niet alleen een boodschappen durven doen.
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan.
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen.
- Thuis boos of verdrietig zijn.
- Zelf blessure scheppen om niet naar school te hoeven.
- Meer teruggetrokken gedrag

1.4. De pester

Pesters lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze laten stoer en onkwetsbaar gedrag zien. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak anderen mee, want wie meedoet loopt zelf de minste kans om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie;
- Een gevoel hebben dat je niet bestaat;
- Het moeten spelen van een niet-passende rol;
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas;
- Slechte cijfers;
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijk).

1.5. De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die soms meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf gepest te worden, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden en vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen blijven weg van de situatie als er wordt gepest.

1.6. Het aanpakken van pesten

Pesten accepteren wij niet. Het vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. Dit protocol moet inzicht geven in hoe we het pesten als team aanpakken, samen met leerlingen en ouders/verzorgers/voogden.

De hoofdstukken hierna gaan in op de signalering en het te volgen stappenplan.

2. Het pestprotocol

2.1. Uitgangspunten

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: docenten, onderwijsondersteunend personeel, ondersteuningsteam, vertrouwenspersoon, ouders/verzorgers/voogd, leerlingen en schoolleiding;
2. De school verzorgt een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten niet wordt geaccepteerd;
3. Schoolleiding, docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten in staat zijn pesten te signaleren en duidelijk stelling te nemen tegen het pesten en alle gedrag dat zij niet oké vinden te melden via de meldknop op de website en bij het ondersteuningsteam.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak van pesten (het pestprotocol).
5. De school geeft preventieve (les)activiteiten (bij leefstijl).

2.2. Viersporenaanpak

2.2.1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school zorgt ervoor dat de schoolleiding, de mentoren en vakdocenten voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het signaleren/aanpak van het pesten. De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

2.2.2. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt en de jongere die gepest heeft

Het signaal wordt serieus genomen. Er wordt uitgezocht wat er is gebeurd. We houden er altijd rekening mee dat zowel pesters als gepesten aandeel hebben. Er wordt gezocht naar mogelijke oplossingen (oplossingsgericht werken)

2.2.3. Het betrekken van ouders/verzorgers/voogden

Ouders/verzorgers/voogden die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. De school werkt samen met hen om het pesten aan te pakken. De school geeft adviezen in het omgaan met hun gepeste of pestende kind/jongere. De school verwijst ze zo nodig naar deskundige hulpverleners.

2.2.4. Preventieve maatregelen

In de lessen Leefstijl worden aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en omgangsregels van school besproken. Er wordt in de lessen leefstijl aandacht geschonken aan het onderwerp 'pesten'. De meldknop wordt besproken, evenals de werkwijze van de flowchart. Er wordt duidelijk besproken dat al het gedrag dat niet oké is, altijd gemeld moet worden. Dit is geen klikken, maar hulp bieden. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan het leren omgaan met sociale media en (digitaal) pesten.

3. Stappenplan pestprotocol

3.1. Taken

3.1.1. Mentor

De mentor besteedt aandacht aan de items 'pesten' en 'seksuele intimidatie' tijdens de mentorlessen. De mentor legt de werking van de meldknop en flowchart uit. De leefstijldocenten schenken aandacht aan 'pesten' en 'seksuele intimidatie' tijdens de leefstijllessen (op preventieve basis, 'week van het pesten'). Als een leerling te maken heeft met pestgedrag, kan de mentor een eerste persoonlijk aanspreekpunt zijn (eventueel in samenwerking met de vertrouwenspersoon). Vanuit de mentor is dan de taak om te werken aan het herstelproces (in samenwerking met ouders/verzorgers/voogd).

3.1.2. Signaalontvanger (ondersteuningscoördinator/trouwenspersoon/team)

Bij een melding via de meldknop (waarbij de melding bij de ondersteuningscoördinator binnenkomt), wordt het doorgezet wordt naar de mentor, leerlingcoördinatoren en/of vertrouwenspersoon. Vanuit daar wordt er gewerkt aan het herstelproces in samenwerking met ouders/verzorgers/voogd. Mocht de leerling meer zorg nodig hebben, gaat het ondersteuningsteam in overleg met ouders/verzorgers/voogd

3.1.3. Leerlingcoördinator

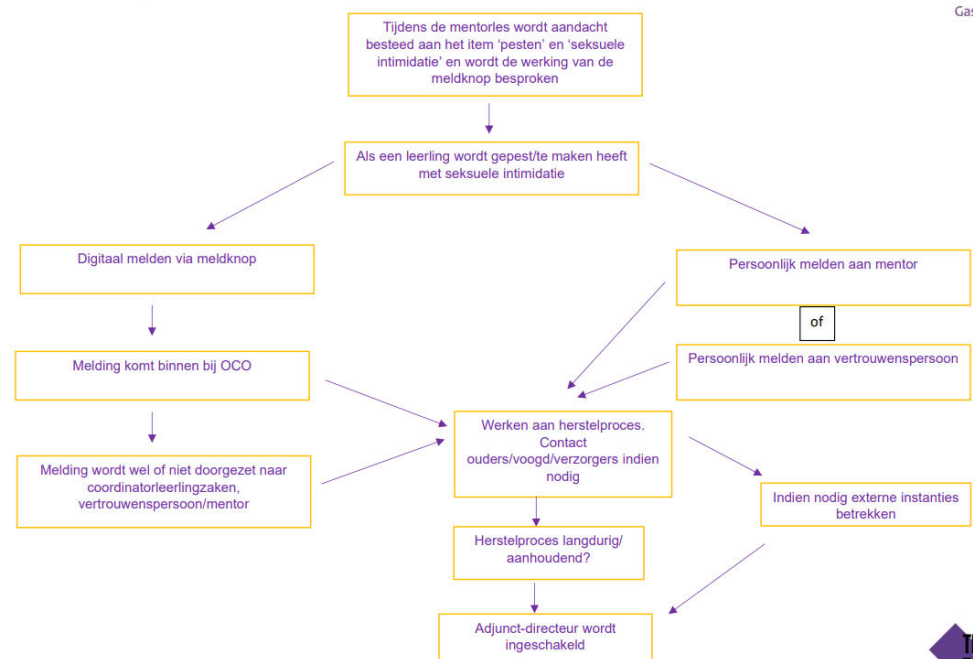
De leerlingcoördinatoren kunnen vanuit een melding de mentor ondersteunen in het te voeren gesprek met de leerlingen die pesten en leerling die gepest wordt en diens ouders.

3.1.4. Adjunct-directeur

Mocht een herstelproces vastlopen, langdurig zijn, het pesten een langere tijd aanhouden of uit de hand lopen/erger worden, kan een adjunct-directeur ingeschakeld worden om over te gaan tot interventies.

3.2. Flowchart

Flowchart structuur pesten/seksuele intimidatie

Jan van Brabant College
Eerste Opvang Anderstaligen

Gasthuisstraat 79
5708 HJ Helmond
0492 - 549 448

gasthuisstraat@janvanbrabant.nl
gasthuisstraat.janvanbrabant.nl

4. Digitaal pesten

4.1. Wat is digitaal pesten?

Digitaal pesten is een moderne vorm van pesten. Bij deze nieuwe vorm wordt gepest via internet en via sociale media. Dit kan veel harder zijn dan pesten in het "gewone" dagelijkse leven omdat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven. Digitaal pesten gebeurt vaak buiten de school. Het ruziën en pesten gaat vervolgens op school door.

4.2. Hoe wordt er gepest?

- Digitale pestberichten (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen);
- Stalking: het lastig blijven vallen van iemand door het blijven sturen van haatmail;
- Het tegenkomen van ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno;
- Gewelddadig materiaal;
- Ongewenst contact met vreemden
- Sexting
- Hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pest-mail.

Door de snelle ontwikkelingen op het gebied van nieuwe media ontstaan er nieuwe vormen van digitaal pesten en verdwijnen er vormen van digitaal pesten. Dit is dan ook de reden dat bovengenoemde opsomming niet compleet is.

4.3. Adviezen

Het stappenplan blijft hetzelfde als bij niet-digitaal pesten. Hieronder adviezen/ acties die plaats kunnen vinden.

- Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel de leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren, chat-gesprekken opslaan, screenshots maken en bewaren).
- Blokkeren van de afzender.
- Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken vanaf welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICTcoördinator of de systeembeheerder. Het is ook mogelijk om via het IP adres van de e-mail af te leiden vanaf welke computer het bericht is verzonden. Soms is ook te achterhalen welk mobiele nummer gebruikt is.
- Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling.
- Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
- Er zijn twee telefoonnummers waarnaar ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
 - 0800-5010: de onderwijstelefoon
 - 0900-11131113: de vertrouwensinspectie
- In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kan worden verwezen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101).

5. Bijlagen

5.1. Anti-pestprotocol

Pesten, zowel fysiek als online, wordt op het Jan van Brabant College niet getolereerd. Het protocol dat onze school op dit gebied heeft opgesteld en volgt staat op de onze website. In het protocol staat de werkwijze beschreven die de school hanteert om pesten aan te pakken.

<i>Structuurkaart Aanpak van pestgedrag</i> Leerlingcoördinatoren, docenten, mentoren, ondersteuningscoördinatoren, oop
Inleiding Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral hoe we dat als team het beste kunnen doen. Met het anti-pestbeleid legt de school vast dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken. Dit beleid is gebaseerd op de vijfsporenaanpak.
1. Pesten is de algemene verantwoordelijkheid van de school De school zorgt ervoor dat de leerlingcoördinator(en), mentoren, docenten en oop voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en over het aanpakken van pesten in het bijzonder. De school werkt aan een goede anti-pestaanpak, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is. Bespreekbaar maken van signalen is een taak van de school. We laten zien dat we pesten serieus nemen.
2. Het bieden van steun aan de gepeste leerling • We zoeken uit wat er precies gebeurt. • We overleggen over mogelijke oplossingen. • We bespreken het probleem. • Indien nodig verwijzen we door naar het ondersteuningsteam.
3. Acties gericht op de pester • We confronteren de pester met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de gepeste. • We proberen de oorzaken duidelijk te krijgen en de motieven onderzoeken. • We maken de pester bewust van het gebrek aan empathisch vermogen. • Indien nodig verwijzen we door naar het ondersteuningsteam of we bieden een ander middel aan ter versterking van de sociale vaardigheden.
4. Het betrekken van de klas bij het probleem De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan de verbetering van de situatie. De mentor komt hier later op terug.
5. Acties gericht op de ouders • Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. • De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. • De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind. • De school verwijst de ouders zo nodig naar het ondersteuningsteam of externe hulpverlener.

5.2. Sexting

Structuurkaart Sexting

(gerelateerd aan Protocol huiselijk geweld en kindermishandeling)

Medewerkers, leerlingen, ouders/verzorgers/voogd

Inleiding

Sexting is het versturen van seksueel getinte berichten, foto's of filmpjes van jezelf via de mobiele telefoon of tablet. Sexting gebeurt in vertrouwen en met respect voor elkaar maar helaas wordt dat vertrouwen nogal eens beschaamd wat weer kan leiden tot pesten, schaamte en/of ernstige psychische problemen. Het Jan van Brabant College wil een veilige school zijn voor alle leerlingen, bovendien is het in bezit hebben en het verspreiden van andermans naaktfoto's strafbaar. Wij treden daarom op bij signalen van sexting.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Bij signalen van het circuleren van naaktfoto's van een leerling, moet er doorgevraagd worden. Hierbij moet je letten op:

- Wijs degene(n) erop dat het in bezit hebben en verspreiden van andermans naaktfoto's, valt onder kinderporno en dus strafbaar is
- Bron: staat de foto op een website, gaat hij rond via de app, enz.
- Hoe komt de persoon aan de foto? Wie heeft hem doorgestuurd?
- Om wie gaat het? Is diegene herkenbaar in beeld?

Eis vervolgens dat deze verwijderd wordt.

Stap 2: Overleggen

De route van overleg verloopt als volgt:

- Signaleerder -> Mentor -> teamleider -> Ondersteuningscoördinator (voor raadpleging in bijzondere gevallen)

Stap 3: Gesprek met de leerling en/of ouder

Na het overleg volgt een gesprek met de leerling en/of ouders/verzorgers.

- a. In het gesprek gaat het erom dat de mentor/teamleider;
 - het doel van het gesprek uitlegt;
 - de gesignaleerde feiten bespreekt;
 - de leerling/ouder uitnodigt om daarop te reageren.
- b. pas na deze reactie, zo nodig, een interpretatie geeft van wat we op school gehoord en gezien hebben
- c. Het gesprek afrondt (gesprek-, afspraken-, de stappen die de mentor/teamleider gaat zetten uitleggen/samenvatten.)
- d. De informatie vastlegt in SOMToday in een vertrouwelijk begeleidingsverslag

Wanneer je vermoedens na dit gesprek weg zijn, zijn stap 4 en 5 niet nodig.

Stap 4: Afwegen van de ernst

Overleg binnen ondersteuningsteam en verslaglegging in SOMToday in een vertrouwelijk begeleidingsverslag.

Stap 5: Beslissing nemen

De teamleider besluit, na bovenstaande raadpleging van de ondersteuningscoördinator, of de situatie intern opgelost kan worden of dat er een melding nodig is bij Veilig Thuis en legt dit vast in SOMToday in een vertrouwelijk begeleidingsverslag. De teamleider doet de melding (indien nodig).

Stap 6: Leerling volgen

De teamleider en de mentor blijven de leerling volgen en leggen de ontwikkelingen vast in een vertrouwelijk begeleidingsverslag.

5.3. Tips voor leerlingen

5.3.1. Wat kun je doen om digitaal pesten of misbruik te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart e-mailadres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel je wachtwoord weten, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt. Heeft het met school te maken meldt het dan aan iemand op school en gebruik de meldknop op de website.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chat als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur niet wat je zelf niet leuk vindt via sociale media.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van sociale media (internet) kent.
- Let op bij foto's van jezelf. Foto/film blijft altijd op het internet staan. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

5.3.2. Wat kun je tegen digitaal pesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent.
- Reageer niet op digitale pesterijen. Verwijder het bericht zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om sms'jes op de mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak screenshots en sla ze op. Van het IP adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar je mentor, vertrouwenspersoon of ondersteuningscoördinator op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen. Meld ook al het gedrag dat jij niet oké vindt via de meldknop op de website.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenislaf.nl

5.4. Advies aan ouders/voogd/verzorgers

5.4.1. Ouders/verzorgers/voogden van gepeste kinderen

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de mentor/vertrouwenspersoon/ondersteuningscoördinator bespreken. Daarnaast graag het pesten ook melden via de meldknop op de website.
- Door positieve stimulering kan het zelfbeeld/respect vergroten. Dat ligt vaak ten grondslag aan pesten.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een hobby.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

5.4.2. Ouders/verzorgers/voogden van pesters

- Neem het probleem van uw kind serieus
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet, zonder al te straffend te zijn.
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

5.4.3. Alle andere ouders/verzorgers/voogden

- Neem de ouders/verzorgers/voogden van het gepeste kind serieus
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Leer uw kind voor anderen op te komen
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen

